

TYÖPAJAOPAS

VIDEOMIELIPIDEKIRJOITUS

Ismo Kiesiläinen & Mikko Toiviainen

Työpajassa tehdään videomielipidekirjoituksia, joilla pyritään vaikuttamaan koulun asioihin. Tavoitteena on oppia ilmaisemaan ja perustelemaan omia mielipiteitä julkisessa keskustelussa, jossa videokuva on nykyään tärkeä väline. Työpajan tarkoituksena on korostaa sitä, että oppilaat ovat keskeinen osa koulu yhteisöä ja heidän mielipiteillään ja havainnoillaan on merkitystä.

Tarvittavat välineet:

Kamerat, vähintään yksi 3–5 oppilasta kohden
Nauhat kameroihin (tai dvd-levyt, kamerasta riippuen)
Televisio tai videotykki äänentoistolla
Johto kameran liittämiseksi televisioon / videotykkiin (yleensä kameranaukussa mukana)
Paperia ja kyniä oppilaille

Tarvittavat tilat:

Luokkahuone
Koulun sisä- ja ulkotilat

Aih kokonaisuus:

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjäyys, viestintä ja mediataito

Integroitavissa:

yhteiskuntaoppi, äidinkieli

Työpajan kesto:

4x45 min

Työpajan kulku:**OPPITUNNIT 1–2: Lämmittely ja käsikirjoitus**

Alustus (5 min)

Lämmittely (15 min)

Ryhmien muodostaminen ja aiheen valinta (10 min)

Käsikirjoitus

- Miellekartta (15 min)
- Näkökulma (5 min)
- Käsikirjoitusmenetelmän harjoittelu (20 min)
- Käsikirjoituksen teko (25 min)

OPPITUNNIT 3–4: Kuvaus ja katselu

Kuvaus (45 min)

Katselu ja purku (45 min)

OPPITUNNIT 1–2: Lämmittely ja käsikirjoitus

Alustus (5 min)

Melkein kaikissa sanomalehdissä on mielipidepalsta. Kuka tahansa kirjoitustaitoinen voi lähettää palstoille mielipiteensä, ja on hyvin mahdollista, että se julkaistaan. Mielipidekirjoitus onkin tärkeä vaikuttamisen väline esimerkiksi äänestämisen, mielenosoitusten ja kansalaisjärjestötoiminnan rinnalla. Suuri osa mediasta on kuitenkin ihan muuta kuin tekstiä: kuvaa, liikkuvaa kuvaa ja ääntä. Eikö siihenkin pitäisi voida osallistua?

Tässä työpajassa tehdään mielipidekirjoituksia – videokameralla. Aiheena on oma koulu. Videossa esitellään joku kouluun liittyvä ongelma ja ehdotetaan siihen ratkaisua. Valmiit videot esitetään koulun rehtorille ja niistä keskustellaan yhdessä.

Television ajankohtaisohjelmia tehdään yleensä aikuisten näkökulmasta aikuisille. YLE:n ajankohtaisohjelmat käynnisti vuonna 2008 A-tuubi-palvelun, jonne kuka tahansa voi lähettää omia videoita. Kiinnostavimmat niistä näytetään televisiossa parhaaseen katseluaikaan. Tarkoituksena on aktivoida erityisesti nuoria tekijöitä ja katsojia. A-tuubi löytyy osoitteesta atuubi.yle.fi.

Lämmittely (15 min)

Jos minä saisin päättää

Videon tekeminen alkaa ideoinnista. Mikä koulussa pitäisi olla toisella tavalla? Oppilaat ja opettaja asettuvat rinkiin luokan keskelle. Jokainen esittelee vuorollaan yhden idean siitä, minkä asian koulussa pitäisi muuttua. Lause alkaa aina sanoilla "Jos minä saisin päättää..." Ringissä ei tarvitse edetä järjestyksessä, vaan vuoroa voidaan vaihtaa vaikkapa heittämällä pallo seuraavalle.

Kun kaikki ovat esittäneet ideansa, alkaa toinen kierros. Tällä kertaa perustellaan äsken esitettyjä ideoita. Miksi näin pitäisi tehdä ja mitä hyvää siitä seuraisi? Jos halutaan, voidaan käydä vielä kolmas kierros, jossa kerrotaan mitä ehdotusta itse äänestäisi ja millä perusteella.

Saman lämmittelyn voi tehdä myös perusteellisemmin: oppilaat valmistelevat lyhyet "vaalipuheet", jotka alkavat sanoilla "Jos minä saisin päättää...". Puheet esitetään vuorotellen luokan edessä.

Millainen on hyvä mielipidekirjoitus?

Ideoinnin jälkeen jakaudutaan pieniin ryhmiin ja pohditaan millainen on hyvä mielipidekirjoitus. Ryhmät esittelevät ehdotuksensa vuorotellen. Hyvän mielipidekirjoituksen ominaisuudet listataan taululle.

Ryhmiä muodostaminen ja aiheen valinta (10 min)

Oppilaat muodostavat 3–4 hengen ryhmät, joissa he haluavat tehdä videomielipidekirjoituksensa. Alun ideointikierros antaa hyviä vinkkejä siitä, kenen kanssa ollaan ehkä samalla aaltopituudella. Kukin ryhmä valitsee itselleen aiheen. Se voi olla jokin ideointivaiheessa keksityistä ideoista tai aivan uusi.

Käsikirjoitus

Miellekartta (15 min)

Videon käsikirjoittaminen aloitetaan tekemällä miellekartta (*mindmap*). Tyhjän paperin keskelle kirjoitetaan videon aihe, esimerkiksi "Koulun vessat". Aiheen ympärille tehdään neljä alaotsikkoa:

- **ONGELMAT** – Mitä ongelmia aiheeseen liittyy? Mitä haluttaisiin muuttaa?
- **HENKILÖT** – Keitä aihe ja siihen liittyvät ongelmat koskevat? Kuka on niistä vastuussa? Kuka voi vaikuttaa niihin?
- **PAIKAT** – Mitä paikkoja aiheeseen, ongelmaan ja henkilöihin liittyy?
- **RATKAISUT** – Miten ongelmat voisi ratkaista?

Jokaisen alaotsikon ympärille keksitään mahdollisimman paljon ideoita. Tässä vaiheessa ei tarvitse vielä karsia eikä sensuroida. Jos miellekartan tekeminen tuntuu oppilaista vaikealta, voidaan tehdä yhdessä taululle esimerkkikartta jonkun aiheen pohjalta.

Näkökulma (5 min)

Seuraavaksi valitaan videon näkökulma. Jokaisesta miellekartan haarasta ympäröidään ne kohdat, joihin videossa halutaan keskittyä. Mikä on tärkein ongelma? Keiden näkökulmasta sitä käsitellään? (Esimerkiksi: keitä haastatellaan?) Missä paikoissa kuvataan? Mitä ratkaisua esitetään?

Käsikirjoitusmenetelmän harjoittelu (20 min)

Käsikirjoittamisen apuna käytetään käsikirjoituskortteja. Kortit voit tulostaa nettisivuilta, joiden osoitteen löydät tämän oppaan lopusta. Jos menetelmä ei ole oppilaille entuudestaan tuttu, sitä kannattaa kokeilla ensin yhdessä. Apuna voi käyttää taululle hahmoteltua esimerkkiaihetta. Harjoitusta varten tarvitaan videokamera, kuvaaja ja toimittaja.

Kuvaaja ja toimittaja – luokan ja opettajan avustuksella – tekevät esimerkkiaiheesta korttien mukaiset seitsemän erilaista kohtausta ja kuvaavat ne peräkkäin nauhalle. Lopuksi nauha katsotaan yhdessä ja nähdään miten valmis video toimii. Samalla voidaan pohtia, mitä kuvausvaiheessa olisi pitänyt tehdä toisin. Tämän harjoituksen voi tehdä hyvin nopeasti ja liikoja miettimättä. Tarkoitus on vain kokeilla ja havainnollistaa!

Harjoitusvaiheessa voidaan myös sopia miten kuvauksissa toimitaan: miten harjoitellaan, millaisia merkkejä kuvaaja antaa kuvattaville ja niin edelleen.

Käsikirjoituksen teko (25 min)

Käsikirjoitus syntyy yhdistelemällä erilaisia käsikirjoituskortteja ja täyttämällä niihin kohtausten sisältö. Pohjana on edellisessä vaiheessa tehty miellekartta. Yksi kortti on yksi kohtausta. Kortteja voi yhdistellä vapaasti eikä niitä kaikkia ole pakko käyttää. Jos ryhmän pitää sopia haastatteluista tai kuvauspaikoista, tai jos videota varten tarvitaan rekvisiittia, osa ryhmän jäsenistä tekee näitä järjestelyjä samalla kun toiset tekevät käsikirjoitusta.

Hyvä tapa ohjata oppilaiden työskentelyä on tarkistaa, että kortit tulevat kokonaan täytettyä. Jos tehdään haastattelu, kortissa pitää lukea tarkalleen mitä aiotaan kysyä. Kuvakäsikirjoitusruudussa pitää olla piirrettyä se, mitä kuvassa näkyy. Piirrustustaito ei ole oleellista, mutta sen sijaan tärkeää on suunnitella, miten kuva rajataan. Onko haastattelun kuva lähikuva (kuvassa näkyy pää ja olkapäät) vai kenties kokokuva (haastateltava on kuvassa kokonaan). Jos käytetään kokokuvaa, miten ääni kuuluu kameraan asti? Onko toimittaja kuvassa vai kameran takana?

OPPITUNNIT 3–4: Kuvaus ja katselu

Kuvaus (45 min)

Kun käsikirjoitus on valmis ja opettaja on varmistanut, että oikopolkuja ei ole käytetty, ryhmä saa videokameran. Viimeistään tässä vaiheessa ryhmän on hyvä sopia työnjaosta. Kuka on kuvaaja? Kiertääkö kuvausvuoro ryhmässä?

Videot kuvataan kohtaus kerrallaan eikä niitä tarvitse leikata. Kun kaikki kohtaukset on kuvattu, video on valmis. Jotta videosta tulisi mahdollisimman hyvä, kannattaa kaikkia kohtauksia harjoitella ennen varsinaista kuvausta. Kuinka monta kertaa? Niin monta kertaa, että ne sujuvat.

Huom!

Jos käytössä ei ole erillistä mikrofonia, kannattaa äänen kuulumiseen kiinnittää erityistä huomiota. Puhutaan lähellä kameraa ja vältetään hälyisiä paikkoja! Kuvaajalla voi olla myös kuulokkeet äänen tarkkailua varten.

Katselu ja purku (45 min)

Kun videot on kuvattu, kokoonnutaan luokkaan katsomaan valmiita videomieliopidekirjoituksia. Mukaan pyydetään myös koulun rehtori vastaanottamaan ehdotuksia ja arvioimaan niiden toteuttamiskelpoisuutta. Vj:nä (video-jockeynä eli videojukkana) voi toimia opettaja, joku oppilaista tai kunkin ryhmän edustaja vuorollaan.

Kun video on katsottu, siitä keskustellaan. Apuna käytetään mielipidemittaus-menetelmää. Luokkaan muodostetaan jana, jonka toisessa päässä on "kyllä" ja toisessa "ei". Kysymys saadaan esitetystä videosta, esimerkiksi: "Pitäisikö oppilaiden saada vaikuttaa enemmän liikuntatuntien sisältöön?" Oppilaat, opettaja ja rehtori asettuvat haluamaansa kohtaan janalle – joko sen ääripäihin tai niiden välille.

Opettaja tai yksi oppilaista on toimittaja, joka liikkuu janalla ja kyselee muilta, miksi he ovat valinneet juuri tämän paikan. Jos ryhmä on suuri, kaikkien mielipiteitä ei välttämättä ehditä kuulla jokaisen videon kohdalla, mutta ainakin ääripäiden mielipiteet ovat kiinnostavia. Rehtorilta kysytään miten asiaa voisi koulussa viedä eteenpäin.

Jatkotoimenpiteet

Kun videot on katsottu ja käsitelty, pohditaan miten esille tuotuja asioita pitäisi viedä eteenpäin. Videot voidaan siirtää muun koulun katsottavaksi esimerkiksi internetin videosivustolle YouTubeen. Niitä voidaan esittää myös koulun yhteisissä tilaisuuksissa, oppilaskunnan hallituksen kokouksessa tai opettajien VESO-päivillä.

Eräissä koulussa...

Eräissä koulussa kolmen oppilaan ryhmä halusi tehdä videomieliopidekirjoituksen uskonnollisista aamun avauksista. Hankalaa kyllä, oppilaat olivat asiasta eri mieltä. Yhden mielestä aamun avaukset olivat hyviä, toisen mielestä ne olisi pitänyt kokonaan lakkauttaa. Kolmas oli neutraalimpi, häntä kiinnosti enemmän itse videon tekeminen. Ryhmä ei päässyt aluksi puusta pitkään, koska käsikirjoituksen syntyminen olisi edellyttänyt ongelman määrittelyä ja ratkaisun keksimistä, ja juuri näistä oppilaat olivat eri mieltä.

Ongelma alkoi ratketa kun sovittiin, että ryhmän pitää ensin määritellä ongelma, josta kaikki ovat yhtä mieltä ja sen jälkeen ratkaisu, jonka kaikki hyväksyvät. Kolmas, neutraalilla kannalla oleva oppilas toimi sovittelijana. Lopulta ryhmä päätyikin kompromissiratkaisuun: koska kaikki oppilaat eivät pidä uskonnollisista aamunavauksista, tulisi niitä jatkossa pitää harvemmin ja maksimissaan viiden minuutin mittaisina. Videon loppukuvassa kiistan vastapuolet kätelevät sopimuksen merkiksi.

14.9.2008

Käsikirjoituskortit: www.mystinenportaali.com/mediakasvatus/

Tiedustelut ja muu palaute:

Ismo Kiesiläinen

040 7428042

ismo@mystinenportaali.com